

Басок Василь Якович

Життя та творчість

Про цього поета сьогодні фактично нічого не відомо історикам літератури, крім того, що в 1930 — 1931 роках він видав три збірки поезій. Лише завдяки краєзнавцям із Сумщини, зокрема, директорів Українського народного музею ІІ. Киселенку, вдалося з'ясувати істину про ще одну жертву сталінського терору...

Василь Якович Басок народився 22 квітня 1906 року в с. Соснівка Конотопського району на Сумщині. Хлопець був найменшим у багатодітній (восьмеро дітей) родині. Після початкової навчався у Воздвиженській сільськогосподарській школі Ямпільського району. Згодом очолив завком на цегельному заводі, був комсомольським активістом, організував хату-читальню. Здібного юнака, який писав вірші, незабаром рекомендували на роботу в глухівську окружну газету "Червоне село". Тут його вірші друкувалися систематично. А в колективному збірнику "Вперед" (Глухів, 1928) вміщені його поезії та перші прозові твори.

1930 р. вийшла друком перша збірка Баска "Розорані межі", наступного року — "Рушай на врожай" та "Гримлять квартали". Про молодого поета заговорили в "Плузі" як про здібного і перспективного, що добре знає село і його проблеми. Але не довго автор тішився популярністю серед колег. На той час у його біографії виявлено "злочин" — батьки в селі були розкуркулені. Пізніше в листі до дружини він писав: "1930 — 1931 рр. вийшли збірки моїх віршів. Дебют був досить вдалим. Потім я зіткнувся з бюрократами і ханжами від літератури. "За гріхи батьків" став козлом відпущення. Мені все це так остогидло, так морально сковеряло душу, що "змовкла моя божественна ліра", і я втік у провінцію, працював у поті чола в газеті".

1935 р. Басок перебрався до Кременчука, влаштувався відповідальним секретарем редакції районної газети. Публікував, крім газетярських матеріалів, власні вірші, переклади російських поетів. Але у вересні 1936 р. був звільнений з роботи "як класово чужий елемент". Після цього він переїхав до Чернігова, де став співробітничати в місцевій газеті "Більшовик". Проте в листі до дружини 30 липня 1936 р. зазначав: "Мені здається, що на мене тут косують оком..." А в серпні на зборах письменницької організації з порядком денним "Боротьба з троцькістсько-авербахівською та націоналістичною диверсією в літературі і стан підготовки до 20-річчя Жовтня" було зауважено: "Тов. Басок — поет здатний, але останнім часом чомусь уперто мовчить..." Відповідь була такою: "Мій батько був урядником. За це я два рази виключався з комсомолу. Батька в 1930 році розкуркулено. Він арештований (за чутками) як член СБУ і розстріляний. Точно не знаю. Це на мене вплинуло, я перестав писати..."

За кілька днів поета було арештовано й постановою "трійки" УНКВС Чернігівської області засуджено на 10 років виправно-трудових таборів на Далекому Сході. Звідти він писав дружині: "Я не злочинець, я ні в чому не винен перед Батьківщиною і трудовим народом — так я заявляв на слідстві... Так готовий заявити на повен голос... Живу

надією, що будуть ще розглядати глибше, і в такому разі моя доля обов'язково зміниться на краще. Звинувачення мені було пред'явлено в абстрактній формі: участь в антирадянській націоналістичній організації і антирадянська агітація" (13 квітня 1938 р.). "За станом здоров'я не можу бути в числі передових. Мене зарахували до третьої категорії... Працюю під конвоем, дуже стомлююся" (15 квітня 1938 р.). В останньому листі від 1 серпня того ж року повідомив: "Пишу з Владивостока. Чекаємо відправки. В перспективі, мабуть,— Колима".

Його справді переправляли на Колиму, в суворіші табори. Проте у тридцятидворічного поета вже було зовсім підірване здоров'я. На початку 1939 року дружина одержала офіційне повідомлення, що В. Я. Басок "помер 8 жовтня 1938 року від розриву серця".

1954 року його було реабілітовано посмертно.

1991 року вийшла збірка його вибраних поезій "Смугляві дні".